

Asia: VN/2058/2025

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute osallistumisen edellytysten sisällöstä (3 §).

-

2. Palaute osallistumisvakuuden määrästä ja uusimisesta (4 §).

-

3. Palaute tarjottavasta hyödyntämismaksusta, kuten maksun määräytymisestä, indeksoinnista ja pisteytyksestä (8 § ja liitteen 1 kohta A).

-

4. Palaute edistämismaksuuden määrästä, kerryttämisestä ja uusimisesta (10 §).

-

5. Palaute kokemuksesta, osaamisesta ja muuta hankkeen edistämiskykyä koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta B) sekä niihin liittyvistä määritelmistä (1 §).

-

6. Palaute hankkeen ympäristövaikutuksia koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta C).

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Hankkeen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä. Kyseessä olisi uusi asetus, jonka keskeinen sisältö liittyy talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden kilpailutukseen. Asetusluonnoksen taustalla on laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä (937/2024), joka tuli voimaan 1.1.2025. Suomen

talousvyöhyke on kansainvälistä merialuetta, jonka taloudelliseen hyödyntämiseen Suomen valtiolla on oikeus.

Asetusluonnoksen tavoitteena on luoda läpinäkyvät, ennakoitavat ja tasapuoliset säännöt talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden kilpailutukselle. Taustalla on tavoite siitä, että talousvyöhykkeelle saataisiin merituulivoimaa. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että jos hankekehitys ei etene, talousvyöhykkeen merituulivoima-alueet voidaan kilpailuttaa uudelleen tai hyödyntää muuhun käyttöön.

Esitetyssä valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin ensinnäkin siitä, millaisia edellytyksiä kilpailutukseen osallistujilla tulisi olla kilpailutukseen osallistumiseksi. Kyseisissä osallistumisen edellytyksissä olisi kyse niin sanotusta minimitasosta, joka yrityksen tai muun yhteisön tulisi täyttää, jotta se olisi osallistumiskelpoinen. Toiseksi asetuksessa säädettäisiin valintakriteereistä, joilla kilpailutuksen voittaja valittaisiin. Valintakriteerit koostuisivat hinnasta (50 prosenttia pisteistä) ja erilaisista laatu-kriteereistä (50 prosenttia pisteistä). Myös kilpailutukseen osallistumiseksi edellytettävän vakuuden määrästä säädettäisiin. Lisäksi säädettäisiin hyödyntämislupahakemuksen sisällöstä sekä edistämismäärästä ja sen kerryttämisestä. Esitys vaikuttaa lausuntopyynnön mukaan ennen kaikkea talousvyöhykkeen merituulivoimakilpailutusten potentiaaliin osallistujiin sekä Energiavirastoon kilpailutusten järjestäjänä.

Lapin liiton viraston näkemys

Lapin liitto vastaa alueellaan maakuntakaavoituksesta ja yhdessä muiden rannikon maakuntien kanssa merialuesuunnittelusta pohjoisen suunnittelualueen (Pohjoinen Selkämeri, Merenkurkku ja Perämeri) osalta. Lapin liitto pitää asetuseruonnoksen tavoitteita ja perusteluja pääpiirteissään hyvinä.

Merituulivoiman ja siihen liittyvän voimansiirron vaikutuksia vaelluskaloihin ei vielä tunneta riittävästi. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat Tornionjoen vaelluskalat, erityisesti lohi, joiden kutu- ja syönnösvaellukseen mahdollisesti vaikuttavat mm. merenpohjan rakennustyöt, vedenalainen melu sekä sähkösiirtoverkon elektromagneettiset kentät. Vaelluskala on merkittävä osa Tornionjokilaakson identiteettiä. Vaelluskalalla, erityisesti lohella, on suuri ekologinen, kulttuurinen ja taloudellinen merkitys Tornionjokilaaksossa ja Perämerellä sekä laajemmin Itämerellä. Lapin liiton näkemyksen mukaan vaelluskalan nousua Tornionjokeen ei saa vaarantaa.

Tähän liittyen haluamme myös tuoda esille, että Tornionjokilaakson siian lippoamisperinteelle haetaan parhaillaan UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön statusta. Lapin liitto muistuttaa myös, että vaelluskalakantojen elvyttämistyö ei rajoitu Tornionjokeen. Simojoki on osa Natura 2000 -verkostoa, ja sillä on merkittävä merkitys Perämeren vaelluskalakannoille. Lisäksi Kemijoella on suunnitteilla mittavia panostuksia vaelluskalakantojen elvyttämiseksi, muun muassa kalatiehankkeiden ja istutusten muodossa. On siis syytä varmistaa, etteivät merituulivoimahankkeet vaaranna alueen elävää kulttuuriperintöä tai siihen liittyviä elinkeinoja. Laajasti on esitetty huolta

siitä, että useiden samanaikaisten merituulivoimahankkeiden ja sähkösiirtoverkkojen rakentaminen sekä Suomessa että Ruotsissa Pohjanlahdelle voi aiheuttaa kumulatiivisia vaikutuksia vaelluskalojen käyttäytymiseen ja syönnös- ja kutuvaellusten onnistumiseen.

Asetusluonnoksen liitteessä esitetään valintakriteereitä, joilla tarjouksia pisteytetään kilpailutuksessa. Liitteessä 1 kohdassa C on erillinen ympäristökriteeri, joka koskee linnustovaikutusten tarkempaa selvittämistä. Lapin liitto ehdottaa, että vastaava kriteeri lisättäisiin koskemaan vaelluskalojen, erityisesti lohen, vaelluskäyttäytymisen ja merituulivoimahankkeiden sekä niihin liittyvän sähkösiirron yhteisvaikutusten selvittämistä. Esitämme, että vaelluskalojen osalta asetukseen sisällytetään erillinen ympäristökriteeri, jossa tarjoaja voi saada lisäpisteitä tarjoamalla hankekohtaisesti vaelluskaloihin kohdistuvien vaikutusten tarkempaa seurantaa ja tutkimusta. Tämä kriteeri voisi olla muotoilultaan soveltuvilta osin ja painoarvoltaan linnustoa koskevan kriteeriä vastaava ja se voisi edellyttää esimerkiksi asiantuntevaa yhteistyötä kalatalousviranomaisten tai tutkimuslaitosten kanssa.

Lapin liiton virastolla ei ole muuta huomautettavaa luonnoksesta.

LAPIN LIITTO

7. Palaute energiajärjestelmän joustavuutta koskevista valintakriteereistä (liitteen 1 kohta D).

Kannustavatko ehdotetut pistemäärät näkemyksenne mukaan riittävästi kyseisten energiajärjestelmän joustavuutta edistävien hankkeiden toteutukseen?

Tarvitsevatko hankkeet ylipäänsä lisäkannusteita pisteytyksen muodossa toteutuakseen?

Tulisiko hankekategorioiden poiketa esitetystä?

-

8. Palaute hyödyntämismaksun ja laadullisten valintakriteerien pisteytyksen suhteesta, eli siitä, että hinnan osuus on 50 prosenttia ja laadun osuus 50 prosenttia (6 § ja liite 1).

Tulisiko jakoa mielestänne muuttaa ja jos, miksi?

-

9. Muu palaute.

-

Peuraniemi Minttu
Lapin liitto